ĢENERĀLADVOKĀTA L. A. HĒLHUDA [*L. A. GEELHOED*] SECINĀJUMI,

sniegti 2006. gada 28. septembrī [1]

1. Šīs lietas pamatā atkal ir grūtības, ko rada sekas transportlīdzekļu nozarē, izbeidzoties iepriekšējam kategoriju atbrīvojumam un stājoties spēkā jaunajam. Arī šeit runa ir par to, vai ar jaunā kategoriju atbrīvojuma stāšanos spēkā var attaisnot esošo izplatīšanas nolīgumu pārtraukšanu pirms termiņa. Turklāt šajā gadījumā ir izvirzīts arī jautājums par spēkā neesamību.

I — Atbilstošās tiesību normas

2. Regulas (EK) Nr. 1475/95 [2] deviņpadsmitajā apsvērumā ir noteikts:

"Regulas 5. panta 2. punkta 2. un 3. apakšpunkts un 5. panta 3. punkts paredz obligātos atbrīvojuma nosacījumus attiecībā uz izplatīšanas un apkopes nolīguma ilgumu un izbeigšanu, ja ieguldījumu, ko izplatītājs veic, lai uzlabotu līguma preču izplatīšanu un apkalpošanu, un īstermiņa nolīgumu vai īsā laikā pārtraucamu nolīgumu apvienotā iedarbība ir būtiski palielinājusi izplatītāja atkarību no piegādātāja. Lai nekavētu elastīgas un efektīvas izplatīšanas struktūras attīstību, piegādātājam jādod tiesības izbeigt nolīgumu, ja ir jāreorganizē viss izplatīšanas tīkls vai tā būtiska daļa. [..]" [Neoficiāls tulkojums]

3. Regulas Nr. 1475/95 5. panta 2. un 3. punktā ir noteikts:

"2. Ja izplatītājs saskaņā ar 4. panta 1. punktu ir uzņēmies saistības uzlabot izplatīšanas un apkalpošanas struktūru, atbrīvojumu piemēro ar nosacījumu, ka:

[..]

1 — Oriģinālvaloda — nīderlandiešu.

2 — Komisijas 1995. gada 28. jūnija Regula (EK) Nr. 1475/95 par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu dažām mehānisko transportlīdzekļu izplatīšanas un apkalpošanas nolīgumu kategorijām (OV L 145, 25. lpp.).

2) nolīgums ir vismaz uz pieciem gadiem vai, ja tas ir uz nenoteiktu laiku, nolīguma izbeigšana abām pusēm ir jāpaziņo vismaz divus gadus iepriekš; [..]

[..].

3. Atbrīvojuma nosacījumi, kas noteikti 1. un 2. punktā, neietekmē:

— piegādātāja tiesības izbeigt nolīgumu pēc paziņojuma vismaz vienu gadu iepriekš gadījumā, ja ir jāreorganizē viss izplatīšanas tīkls vai būtiska tā daļa.

[..]" [Neoficiāls tulkojums]

4. Brošūrā, kurā sniegti Eiropas Kopienu Komisijas skaidrojumi Regulai Nr. 1475/95, sniedzot atbildi uz 16. jautājuma a) apakšpunktu, izplatīšanas līguma izbeigšana pirms termiņa tiek precizēta. Tajā būtībā tiek izskaidrots, ka ražotājam ir tiesības izbeigt nolīgumu pirms termiņa (brīdinot par to gadu iepriekš), ja ir nepieciešams reorganizēt visu izplatīšanas tīklu vai būtisku tā daļu, ka iespēja izbeigt nolīgumu pirms termiņa ir paredzēta, lai ražotājs varētu viegli pielāgot savu izplatīšanas mehānismu, ja pastāv nepieciešamība uzsākt pārkārtošanu konkurentu rīcības vai ekonomisko apstākļu attīstības dēļ, un ka katrā konkrētajā gadījumā, ņemot vērā izplatīšanas tīkla specifisko uzbūvi, tiek lemts, vai tiek skarta tīkla "būtiska daļa", turklāt "būtiska daļa" vienlaicīgi ir saistīta gan ar ekonomisko, gan ģeogrāfisko aspektu, kas var aprobežoties ar attiecīgās dalībvalsts tīklu vai tā daļu.

5. No 2002. gada 1. oktobra Regula Nr. 1475/95, kura saskaņā ar tās 13. pantu bija spēkā līdz 2002. gada 30. septembrim, tika aizstāta ar Regulu (EK) Nr. 1400/2002 [3].

6. Atbilstoši Regulas Nr. 1400/2002 divpadsmitajam apsvērumam:

"Neatkarīgi no attiecīgo uzņēmumu tirgus daļas, šī regula neattiecas uz vertikālajām vienošanām, kas satur konkrētu veidu pret-

3 — Komisijas 2002. gada 31. jūlija Regula (EK) Nr. 1400/2002 par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu vienošanos un saskaņotu darbību kategorijām mehānisko transportlīdzekļu nozarē (OV L 203, 30. lpp.).

konkurences ierobežojumus (skaidri definēti ierobežojumi), kuri jūtami ierobežo konkurenci nelielā tirgus daļā un nav obligāti vajadzīgi, lai panāktu iepriekšminēto pozitīvo iznākumu. Tas jo īpaši attiecas uz vertikālajām vienošanām, kas satur ierobežojumus, piemēram, minimālās vai noteiktās tālākās pārdošanas cenas un, ar dažiem izņēmumiem, ierobežojumus teritorijai, kurā vai pircējus, kam izplatītāji vai remontētāji var pārdot līguma preces vai pakalpojumus. Šādi līgumi nevarētu piešķirt atbrīvojumu."

7. Minētās regulas 4. pantā ir precizēts, ka atbrīvojums neattiecas uz vertikālajiem nolīgumiem, kuru mērķis ir radīt normā minētos specifiskos ierobežojumus (pavisam 13), tā sauktos "būtiskos ierobežojumus".

8. Minētās jaunās (pārejas perioda) regulas 10. pantā ir noteikts:

"[EK] Līguma 81. panta 1. punktā noteikto aizliegumu nepiemēro no 2002. gada 1. oktobra līdz 2003. gada 30. septembrim attiecībā uz līgumiem, kuri jau ir spēkā 2002. gada 30. septembrī un kuri neatbilst atbrīvojuma nosacījumiem, kas paredzēti šajā regulā, bet atbilst Regulā (EK) Nr. 1475/95 paredzētajiem atbrīvojuma nosacījumiem."

9. Brošūrā, kurā sniegti skaidrojumi Regulai Nr. 1400/2002, Komisija atbildē uz 20. jautājumu [ar nosaukumu "Kā jārīkojas pārejas laika posmā, lai izbeigtu nolīgumu, kas atbilst Regulai Nr. 1475/95?"] norāda:

"Tas, ka 2002. gada 30. septembrī Regula Nr. 1475/95 tiek atcelta un aizstāta ar jaunu regulu, nenozīmē, ka izplatīšanas tīkls faktiski ir jāreorganizē. Tomēr mehānisko transportlīdzekļu ražotājs var pieņemt lēmumu pēc jaunās regulas stāšanās spēkā reorganizēt būtisku sava tīkla daļu. Lai ievērotu Regulu Nr. 1475/95 un līdz ar to izmantotu pārejas laika posma priekšrocības, par līguma izbeigšanu ir jābrīdina divus gadus iepriekš, izņemot gadījumus, kad lēmums par pārkārtošanu jau ir pieņemts iepriekš vai pastāv pienākums izmaksāt atlīdzību."

Atbildes uz 68. jautājumu 4. punktā ir minēts:

"Nepieciešamība reorganizēt tīklu ir objektīvs jautājums, un tas, ka piegādātājs uzskata šo pārkārtošanu par vajadzīgu, nenoved pie iespējamo strīdu risinājuma. Šādā gadījumā

strīdu izšķir valsts tiesa vai šķīrējtiesa, ievērojot attiecīgos apstākļus."

II — Fakti, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

A — *Fakti pamata prāvas pamatā*

10. 1996. gadā nolīgumu par [mehānisko transportlīdzekļu] izplatīšanu ar *Bayerische Motorenwerke AG* (turpmāk tekstā — "*BMW*") noslēdza *A. Brünsteiner GmbH* (turpmāk tekstā — "*Brünsteiner*") un *Autohaus Hilgert GmbH* (turpmāk tekstā — "*Hilgert*").

11. Saskaņā ar līguma 11.3. punktu *BMW* šo līgumu var izbeigt, brīdinot par to 24 mēnešus iepriekš. Savukārt līguma 11.6. punkts paredz līguma izbeigšanu izplatīšanas tīkla pārstrukturēšanai, proti:

"Ja ir nepieciešama *BMW* izplatīšanas tīkla pilnīga vai daļēja pārstrukturēšana, *BMW* ir tiesības izbeigt līgumu, brīdinot par to 12 mēnešus iepriekš.

Tas pats attiecas uz gadījumiem, kad būtiski mainās šī līguma vispārējais tiesiskais pamats."

12. 2002. gada septembrī *BMW* darīja zināmu visu sava Eiropas tīkla izplatīšanas līgumu laušanu no 2003. gada 30. septembra, pamatojot to ar nepieciešamību reorganizēt izplatīšanas tīklu sakarā ar Regulas Nr. 1400/2002, kurā tika paredzētas ievērojamas tiesiskas un strukturālas izmaiņas mehānisko transportlīdzekļu izplatīšanas nozarē, stāšanos spēkā 2002. gada 1. oktobrī.

13. Pēc tam *BMW* ar lielāko daļu savu bijušo izplatītāju noslēdza jaunus līgumus, kas stājās spēkā no 2003. gada 1. oktobra un bija saskaņoti ar Regulas Nr. 1400/2002 prasībām.

14. Taču prasītājiem pamata lietās *Brünsteiner* un *Hilgert* netika piedāvāts noslēgt šādus līgumus. Tādēļ tie iesniedza prasības Vācijas tiesās, lai apstrīdētu ar tiem noslēgto izplatīšanas līgumu laušanas likumību, jo tos

nedrīkstēja lauzt pirms divu gadu noteiktā termiņa izbeigšanās. Prasītāji lūdza konstatēt, ka līgumattiecības pastāv arī pēc 2003. gada 30. septembra, vēlākais līdz 2004. gada 30. septembrim.

15. Šīs prasības apelācijas kārtībā noraidīja *Oberlandesgericht München* [Minhenes Augstākā tiesa], jo ar Regulas Nr. 1400/2002 pieņemšanu izdarītie grozījumi rada nepieciešamību reorganizēt *BMW* izplatīšanas tīklu. Konkurences ierobežojumi, kas līdz attiecīgajam brīdim bija saskaņā ar Regulu Nr. 1475/95, tomēr ir būtiski ierobežojumi Regulas Nr. 1400/2002 4. panta nozīmē, jo, pat nelaužot izplatīšanas līgumus 2003. gada 30. septembrī, visas līgumos ietvertās konkurenci ierobežojošās normas 2003. gada 1. oktobrī zaudētu spēku. *BMW* nevarētu piekrist ne tādu izplatīšanas līgumu spēkā esamībai, pat ne līdz 2004. gada 30. septembrim, kuros nebūtu iekļautās konkurenci ierobežojošās normas, ne arī kādiem izplatīšanas līgumiem vispār, jo tie atbilstoši valsts tiesībām kopumā nebūtu spēkā.

16. *Brünsteiner* un *Hilgert* par šiem nolēmumiem *Bundesgerichtshof* [Federālā Augstākā tiesa] iesniedza kasācijas sūdzību.

17. Šādos apstākļos *Bundesgerichtshof* uzskata par nepieciešamu uzdot divus prejudiciālus jautājumus, norādot, ka atbilstoši šaurai interpretācijai, balstoties uz paskaidrojošām Komisijas brošūrām, nepieciešamību veikt pārkārtošanu nevar pamatot tikai ar Regulas Nr. 1400/2002 stāšanos spēkā, bet gan ar ekonomiska rakstura izmaiņām, bet atzīstot, ka minētās regulas stāšanās spēkā neizbēgami ietekmē automobiļu izplatīšanas sistēmas iekšējo struktūru, un tāpēc ne tikai ekonomiska, bet arī juridiska rakstura pamats var radīt nepieciešamību reorganizēt minēto izplatīšanas tīklu.

18. Šajā sakarā tiek norādīts, ka Regula Nr. 1400/2002 rada nepieciešamību veikt nenoteikta apmēra izmaiņas, jo ar to vairs netiek atbrīvota iepriekš plaši izplatītā iznēmuma un izvēles izplatīšanas apvienotā sistēma. Ražotājiem jāizvēlas viena no šīm divām sistēmām. Lai turpmāk varētu attiecināt kategorijas atbrīvojumu, pārdošana ir jānodala no garantijas apkalpošanas, kas līdz šim piespiedu kārtā tika apvienotas, un izņēmuma tiesības uz preču zīmi lielā mērā zaudē spēku.

19. Ja ražotājs līdz pārejas laika posma beigām nav pielāgojis savus līgumus vai tos lauzis un noslēdzis jaunus, visas to konkurenci ierobežojošās normas kļūst par spēkā

neesošām. Tādējādi izplatīšanas tīkla ietvaros izveidotos divdabīga tiesiskā situācija, kurā izplatītāji, kas nav bijuši gatavi piekrist sava līguma pielāgošanai jaunajai regulai, turpmāk nebūtu juridiski saistīti. Iesniedzējtiesa un Apelācijas tiesa šādu situāciju uzskata par nevēlamu.

20. Tomēr iesniedzējtiesa saskata grūtības apstāklī, ka pirmajam prejudiciālajam jautājumam būtībā nav nozīmes, ja neatkarīgi no spēkā esamības un faktiskā darbības ilguma noslēgtie izplatīšanas līgumi katrā gadījumā pēc pārejas laika posma beigām kļūst par spēkā neesošiem. Tāpēc ir jāuzdod šādi jautājumi:

— Vai Regulas Nr. 1400/2002 4. pants principā paredz, ka noteiktajā laikā nelauztie vai nepiemērotie izplatīšanas līgumi pēc pārejas laika posma, sākot ar 2003. gada 1. oktobri, *per definitionem* zaudē spēku?

— Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša, vai noteiktajā laikā nelauztie līgumi var palikt spēkā arī pēc jaunās regulas stāšanās spēkā līdz līguma izbeigšanai paredzētā divu gadu termiņa beigām?

B — *Prejudiciālie jautājumi*

21. Šādos apstākļos *Bundesgerichtshof* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai Regulas Nr. 1475/95 5. panta 3. punkta pirmās daļas pirmais ievilkums ir jāinterpretē tādējādi, ka nepieciešamību pārstrukturēt visu vai būtisku izplatīšanas tīkla daļu un ar to saistītās piegādātāja tiesības izbeigt līgumus ar izplatītājiem, brīdinot vismaz vienu gadu iepriekš, var radīt tas, ka, stājoties spēkā Regulai Nr. 1400/2002, kļuva nepieciešams būtiski grozīt līdzšinējo Regulā Nr. 1475/95 paredzēto un ar šo regulu ieviesto izplatīšanas sistēmu, ko īstenoja piegādātājs un izplatītāji?

2) Ja uz pirmo jautājumu sniegta noliedzoša atbilde:

Vai Regulas (EK) Nr. 1400/2002 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka koncesijas līgumā ietvertie konkurenci ierobežojošie nosacījumi, kas saskaņā ar šo regulu ir būtiski ierobežojumi (aizliegto nosacījumu "melnais saraksts"), pēc minētās regulas 10. pantā minētā viena gada pārejas perioda (2003. gada 30. septembrī) izņēmuma kārtā nav padarījuši par spēkā neesošu visu konkurenci ierobežojošo līguma normu atbrīvošanu no Līguma 81. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma, ja minētais līgums ir noslēgts Regulas (EK) Nr. 1475/95 spēkā esamības laikā saskaņā ar tās nosacījumiem un atbrīvojumiem? Vai tas attiecas arī uz gadījumu, kad atbilstoši Kopienu tiesībām visu konkurenci ierobežojošo līguma noteikumu spēkā neesamība atbilstoši valsts tiesībām izraisa visa koncesijas līguma spēkā neesamību?"

C — *Par lietvedību Tiesā*

22. *Brünsteiner, Hilgert, BMW* un Komisija Tiesā ir snieguši rakstveida apsvērumus un 2006. gada 7. septembra Tiesas sēdē sniedza sīkākus paskaidrojumus.

III — Vērtējums

A — *Pirmais prejudiciālais jautājums*

23. Uz pirmo jautājumu es varu atbildēt īsi. Šis jautājums sakrīt ar vienpadsmito jautājumu lietā *Vulcan Silkeborg*, par kuru savus secinājumus es sniedzu 2006. gada 27. aprīlī un par kuru Tiesa nesen ir taisījusi spriedumu [4].

24. Tāpēc, atbildot uz pirmo jautājumu, es vēlos norādīt uz minētā sprieduma 53.–66. punktu.

25. Būtībā minētajos punktos ir sniegti šādi argumenti:

— jaunā regula ir ieviesusi būtiskus grozījumus salīdzinājumā ar iepriekšējo ka-

4 — Tiesas 2006. gada 7. septembra spriedums lietā C-125/05 (Krājums, I-7637. lpp.).

tegoriju atbrīvojuma režīmu, tās noteikumi ir stingrāki;

— piegādātājiem vairs nav pienākuma, bet tiesības savos nolīgumos iestrādāt noteiktas konkurenci ierobežojošas klauzulas;

— jauno kategoriju atbrīvojumu stāšanās spēkā nenozīmē, ka izplatīšanas tīkls ir noteikti jāreorganizē;

— attiecībā uz būtiskajām izmaiņām jaunajā atbrīvojuma regulā ražotāji tomēr paši varēja lemt par nolīgumu pielāgošanu, lai pārliecinātos, ka tie arī turpmāk atbilst jaunajai kategoriju atbrīvojuma kārtībai. It īpaši tas attiecas uz klauzulām, kuras bija atbrīvotas saskaņā ar Regulu Nr. 1475/95, bet tagad ar Regulas Nr. 1400/2002 4. pantu tiek uzskatītas par "būtiskiem ierobežojumiem";

— tieši šo būtisko izmaiņu dēļ Regulas Nr. 1400/2002 10. pants paredz pārejas laika posmu;

— tādējādi ražotājs var pielāgot nolīgumus, taču pastāv arī situācijas, kurās ir nepieciešamas apjomīgas izmaiņas un veicama pārkārtošana Regulas Nr. 1475/95 5. panta 3. punkta nozīmē. Šāda pārkārtošana varētu būt nepieciešama, piemēram, lai sadalītu izņēmuma un izvēles izplatīšanas apvienoto sistēmu un iekārtotu tā, lai paliktu vai nu tikai izvēles vai arī tikai izņēmuma izplatīšanas sistēma, kas turpmāk atbilstu jaunajam kategoriju atbrīvojumam.

26. Tiesa savu argumentāciju pabeidz šādi:

"Tādējādi [..] ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1400/2002 stāšanās spēkā neizvirza prasību pārstrukturizēt realizācijas tīklu Regulas Nr. 1475/95 5. panta 3. punkta pirmās daļas pirmā ievilkuma nozīmē. Taču, izvērtējot izplatīšanas tīkla specifisko uzbūvi katrā atsevišķā gadījumā, šādas izmaiņas atsevišķiem piegādātājiem varētu būt nepieciešamas, lai šī tīkla īstā pārstrukturēšana atbilstu minētajai normai. Šādā gadījumā strīdu izspriež valsts tiesa vai šķīrējtiesa, ievērojot attiecīgos apstākļus." [Neoficiāls tulkojums.]

27. No iepriekš minētā, manuprāt, viennozīmīgi izriet, ka valsts tiesa var izvērtēt, vai jaunās regulas stāšanās spēkā kā tāda ekonomisko seku rezultātā ir radījusi nepieciešamību pārkārtot izplatīšanas tīklu. Turklāt Regulas Nr. 1475/95 5. panta 3. punktā minētais kritērijs attiecībā uz nolīgumu izbeigšanu pirms termiņa pilnībā saglabā savu spēku. Tātad ir ticami jāpamato, ka tiešām ir bijusi nepieciešamība pārkārtot visu izplatīšanas tīklu vai tikai būtisku tā daļu. Turklāt tālāk var rasties jautājums, vai pārkārtošana, kuras gaitā ir atjaunoti izplatīšanas līgumi ar apmēram 90 % no līdzšinējiem partneriem, uzskatāma par pārkārtošanu kopumā vai tās būtiskā daļā. Protams, valsts tiesa ir tiesīga pārbaudīt, vai ir izpildīti faktiskie nosacījumi minēto normu piemērošanai.

B — *Otrais prejudiciālais jautājums*

28. Otrais jautājums būtībā attiecas uz esošu un nepiemērotu vai savlaicīgi nelauztu nolīgumu sekām, kas ietver konkurences ierobežojumus Regulas Nr. 1400/2002 4. panta nozīmē, it īpaši, ja atbilstoši valsts tiesībām šie nolīgumi tādējādi pilnībā zaudē spēku.

29. Visi dalībnieki, kuri iesniedza apsvērumus, uzskata, ka nolīgumam, kurš ietver konkurences ierobežojumus, kas aizliegti ar Regulas Nr. 1400/2002 4. pantu, kategoriju atbrīvojums pēc pārejas laika posma vairs nav piemērojams. Turpretī *Brünsteiner* un *Hilgert* uzskata, ka šo konkurences ierobežojumu, kas aizliegti ar Regulas Nr. 1400/2002 4. pantu, iedarbības neesamība automātiski nenozīmē visa nolīguma spēkā neesamību. Izplatīšanas līgums bez konkurenci ierobežojošām klauzulām arī ir ļoti iespējams. Atbilstoši valsts tiesībām nolīgums kopumā var tikt uzskatīts par spēkā neesošu tikai tad, ja piegādātājs ir centies nolīgumu piemērot jaunajai tiesiskajai situācijai atbilstoši Kopienas tiesību interpretācijai un līgumpartneris ir atteicies piekrist bez jebkāda pamatota iemesla.

30. Es piekrītu viedoklim, ka nolīgumam, kurš atbilst iepriekšējās Regulas Nr. 1475/95 par kategoriju atbrīvojumu noteikumiem, taču pēc jaunās Regulas Nr. 1400/2002 par kategoriju atbrīvojumu 10. pantā paredzētā pārejas laika posma vēl joprojām ietver konkurences ierobežojumus 4. panta nozīmē, kopumā nevar piemērot kategoriju atbrīvojumu.

31. Tiktāl 4. panta formulējums ir skaidrs. Tomēr pretēji, piemēram, Regulas Nr. 1400/2002 5. pantam par to, ka šis kategoriju atbrīvojums "neattiecas uz sekojošām saistībām, kas ietvertas vertikālajās vienošanās", 4. pantā ir teikts, ka "[..] atbrīvojums neattiecas uz vertikālajām vienošanām, kuru [..]".

32. Regulas Nr. 1400/2002 10. panta formulējums arī ir skaidrs. Pārejas laika posms ir viens gads. Jau esošie nolīgumi, kuri atbilst atbrīvošanas noteikumiem saskaņā ar Regulu Nr. 1475/95, ieskaitot tajos iespējami ietvertos ierobežojumus, kas tagad tiek atzīti par konkurenci ierobežojošiem, vēl var pastāvēt tikai līdz minētā pārejas laika posma beigām, t.i., līdz 2003. gada 30. septembrim, izņemot EKL 81. panta 1. punktā noteikto aizliegumu, bet ne ilgāk.

33. Līdz noteiktajam termiņam tirgus dalībnieki var savus līgumus piemērot un/vai veikt pārkārtošanu, ja viņi vēlas baudīt jaunā kategoriju atbrīvojuma nosacījumus.

34. Kā jau tas izriet no atbildes uz pirmo jautājumu, valsts tiesas kompetencē ir pārbaudīt, vai runa ir par izplatīšanas tīkla vai būtiskas tā daļas pārkārtošanu un ar to saistīto līguma laušanai paredzēto viena gada termiņu. Ja tomēr noskaidrojas, ka Regulas Nr. 1475/95 noteikumi par saīsināta līguma laušanas termiņa piemērošanu nav izpildīti un tāpēc būtu piemērojams divu gadu termiņš, valsts tiesa novērtē sekas, kas ietekmē atlikušo izplatīšanas līgumu.

35. Regulas Nr. 1400/2002 noteikumus noteikti nevar interpretēt tādējādi, ka atbrīvojums izņēmuma kārtā pēc pārejas termiņa beigām ir spēkā vēl papildus vienu gadu.

36. Uz pamata lietā aplūkoto līgumu tātad nevar attiecināt kategoriju atbrīvojumu, un tajā ietvertajām konkurenci ierobežojošām klauzulām piemērojams EKL 81. pants.

37. Cita starpā es vēlos norādīt, ka šobrīd ir spēkā Regula (EK) Nr. 1/2003 [5]. Tas nozīmē, ka tiesnesis atsevišķos gadījumos var spriest, vai ir ievēroti EKL 81. panta noteikumi gadījumā, ja nolīgumam nav piemērojams kategoriju atbrīvojums. Kategoriju atbrīvojums tirgus dalībniekiem gan piešķir zināmu drošību, taču tas nenozīmē, ka nolīgums varētu atbilst EKL 81. panta 3. punkta noteikumiem, ja nav izpildīti kategoriju atbrīvojuma nosacījumi. Ņemot vērā pamatdomu, ka nolīgumi, kuri ietver noteiktas klauzulas, noteikti būtu jāizslēdz no kategoriju atbrīvojuma, valsts tiesai savā vērtējumā nebūtu jānonāk pie cita rezultāta, arī tad, ja runa ir tikai par vienu gadu. Tas nozīmē, ka šīs klauzulas saskaņā ar EKL 81. panta 2. punktu ir spēkā neesošas. Iespējams, ka,

5 — Padomes 2002. gada 16. decembra Regula (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp).

pamatojoties uz EKL 81. panta 3. punktu, sniegtais vērtējums atšķirtos, jo konkurenci ierobežojošās klauzulas nav skaidri izslēgtas no kategoriju atbrīvojuma. Jāsaka, ka neviena no pusēm šādu vērtējumu valsts tiesā nav prasījusi. *BMW* to nav darījusi tāpēc, ka jauno kategoriju atbrīvojumu izmantoja par pamatu, lai veiktu pārkārtošanu. Abi prasītāji to nav darījuši tāpēc, ka lūdza turpināt nolīgumu, vajadzības gadījumā bez jebkādām konkurenci ierobežojošām klauzulām. Šķiet, ka nepastāv domstarpības par to, vai varētu tikt ņemts vērā individuāls atbrīvojums.

38. Pamata lietā *Brünsteiner* un *Hilgert* būtu cietušie gadījumā, ja līguma laušana saīsinātā termiņā būtu notikusi netaisnīgi.

39. *BMW*, protams, drīkst pārkārtot savu izplatīšanas tīklu un izvēlēties, kā un ar ko slēgt izplatīšanas līgumus; taču esošo nolīgumu laušanai jānotiek saskaņā ar Regulas Nr. 1475/95 5. panta 2. un 3. punkta noteikumiem [6].

40. Ja šis būtu gadījums, kad nolīgumi būtu lauzti par vēlu (jo par pārkārtošanu acīmredzami nevar būt runa) un tas būtu pamatots ar to, ka nolīguma noteikumi, kas neatbilst Regulas Nr. 1400/2002 4. panta noteikumiem, būtu spēkā neesoši, un šī iemesla dēļ nolīgumi būtu spēkā neesoši arī atbilstoši valsts tiesībām, cietušo tirgotāju stāvokļa atvieglināšanai principā būtu iespējami divi risinājumi. Vai nu *BMW* vēlāk izlemj noslēgt jaunu izplatīšanas līgumu, kas atbilst jaunās regulas nosacījumiem, vai arī tirgotāji, šajā gadījumā — *Brünsteiner* un *Hilgert*, saņem atlīdzību par priekšlaicīgi lauztu līgumu. Arī to, protams, vērtē valsts tiesa, ņemot vērā valsts tiesību normas.

41. Papildus es vēlos norādīt, ka *BMW* tās rakstveida apsvērumos un tiesas sēdē izvirzīto tēzi, ka Komisija savos kategoriju atbrīvojumos nav tiesīga spriest par līgumu laušanas termiņu ievērošanu, nevar atbalstīt, jo ar šo tēzi tiek apstrīdēta atbrīvošanas regulas normas spēkā esamība. Tā kā iesniedzējtiesa tikai lūdz interpretēt šo normu, lietas dalībnieki prejudiciāla nolēmuma procedūrā nav tiesīgi apstrīdēt attiecīgo normu spēkā esamību [7].

6 — Ja *BMW* pārkārtošanu nolemj veikt nedaudz vēlāk, protams, saskaņā ar Regulas Nr. 1400/2002 3. panta 5. punktu.

7 — Skat. 1965. gada 9. decembra spriedumu lietā 44/65 *Singer* (*Recueil*, 1191. lpp.). Skat., piemēram, 2000. gada 6. jūlija spriedumu lietā C-402/98 *ATB* u.c. (*Recueil*, I-5501. lpp.) un 2004. gada 12. februāra spriedumu lietā C-236/02 *Slob* (*Recueil*, I-1861. lpp.).

IV — Secinājumi

42. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu uz *Bundesgerichtshof* iesniegtajiem jautājumiem atbildēt šādi:

— Komisijas 2002. gada 31. jūlija Regulas (EK) Nr. 1400/2002 par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu vienošanos un saskaņotu darbību kategorijām mehānisko transportlīdzekļu nozarē stāšanās spēkā pati par sevi nerada nepieciešamību pārkārtot piegādātāja izplatīšanas tīklu Komisijas 1995. gada 28. jūnija Regulas (EK) Nr. 1475/95 par Līguma [81]. panta 3. punkta piemērošanu dažām mehānisko transportlīdzekļu izplatīšanas un apkalpošanas nolīgumu kategorijām 5. panta 3. punkta pirmās daļas pirmā ievilkuma nozīmē. Tomēr šī stāšanās spēkā atkarībā no katra piegādātāja izplatīšanas tīkla organizācijas īpatnībām varēja radīt nepieciešamību veikt tik būtiskas izmaiņas, kas ir jāuzskata par faktisku attiecīgā tīkla pārkārtošanu minētās normas izpratnē. Valsts tiesām un šķīrējtiesām ir jāizvērtē, vai tas tā ir, atkarībā no konkrētā tajās izskatāmo lietu apstākļu kopuma;

— savlaicīgi nelauzto līgumu noteikumi, kuri nav savienojami ar Regulas Nr. 1400/2002 nosacījumiem, pēc pārejas perioda termiņa beigām jebkurā gadījumā atkrīt un ir spēkā neesoši. Vai šī iemesla dēļ spēkā neesošs ir viss nolīgums, ir valsts tiesību jautājums. Taču nekādā gadījumā nolīgums, kas ir lauzts par vēlu, pamatojoties uz Regulā Nr. 1475/95 5. panta 3. punktu, arī pēc pārejas perioda beigām nevar palikt spēkā.